Guia del professorat

Cicle superior de primària

Les arts aplicades al Palau Güell

Les Històries del Palau Güell

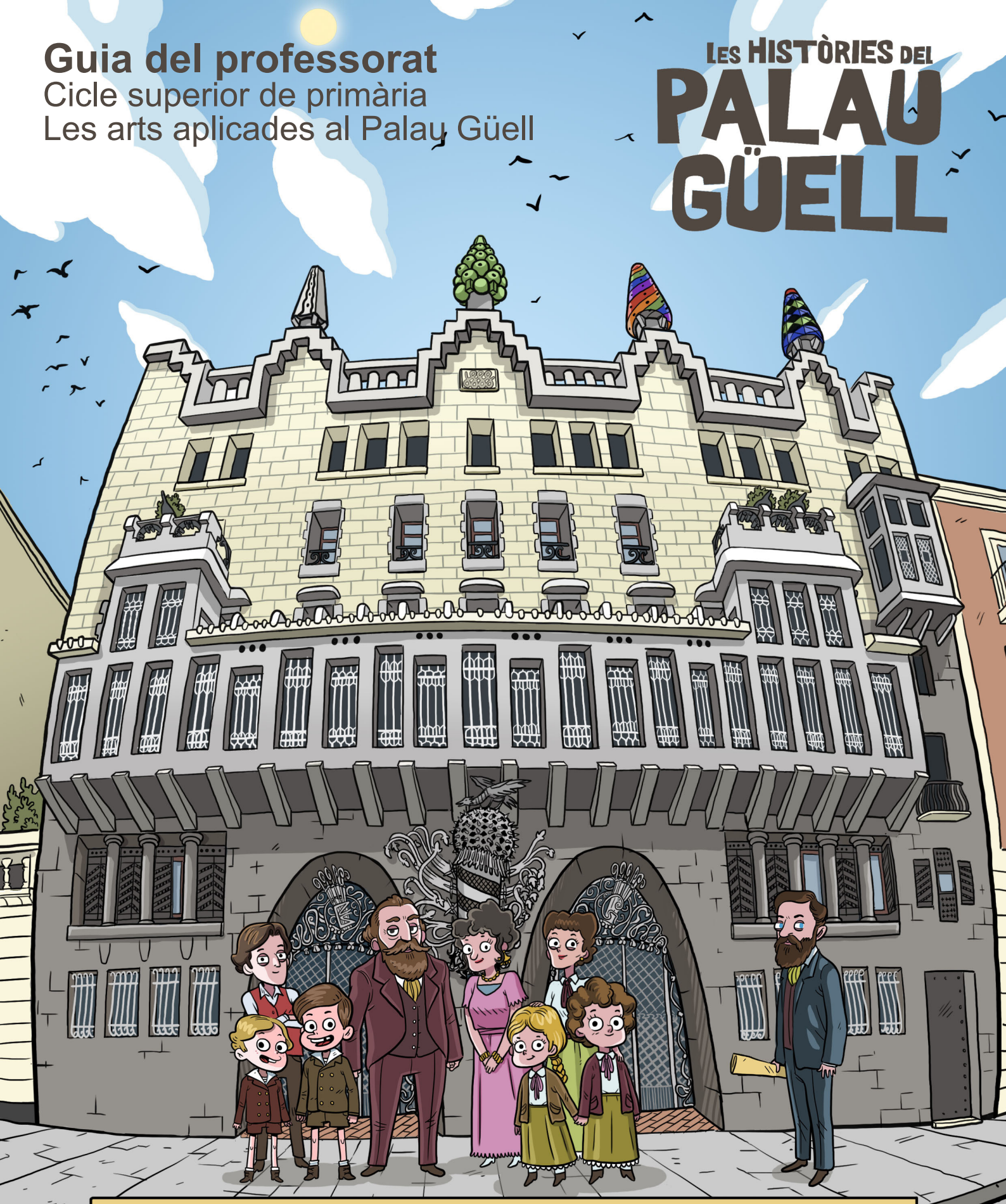

Joan Antoni Güell López • Eusebi Güell i Bacigalupi • Isabel López Bru • Isabel Güell López

Antoni Gaudí i Cornet

Santiago Güell López • Claudi Güell López Josefina Güell López • Francesca Güell López

PALAU GÜELL ANTONI GAUDÍ | Diputació Barcelona

Continguts:

Jocs al Segon
Núria Fusté
Oriol Ripoll

Direcció del Palau Güell

Disseny gràfic:

Nice to meet you

Il·lustració:

Àlex Redondo

ÍNDEX

1. Presentació....4
   1.1. Introducció al Palau Güell
   1.2. El programa educatiu
   1.3. La guia
2. Una descripció del Palau Güell....6
   2.1. Façana principal
   2.2. Planta baixa: pas de carruatges
   2.3. Planta soterrània: cavallerissa
   2.4. Planta entresòl
   2.5. Planta noble
      2.5.1. Sales d'abans d'accedir al saló central
      2.5.2. Saló central
      2.5.3. Espais privats
      2.5.4. Passadís d'accés a la casa de la Rambla
   2.6. Planta dels dormitoris
   2.7. Planta sota coberta
   2.8. Terrat
3. El còmic....13
   3.1. Presentació
   3.2. Descripció del contingut de cada vinyeta
      3.2.1. Pas de carruatges: les llambordes de fusta
      3.2.2. Planta entresòl: els negocis del senyor Güell
      3.2.3. Saló central: Isabel Güell, música i compositora
      3.2.4. Saló central: Joan Antoni Güell, futur alcalde
      3.2.5. Planta sota coberta: concert de plors
      3.2.6. Terrat: ball sota els estels
4. Proposta d'activitats per treballar a l'aula....19
   4.1. Dissenya la teva botiga
   4.2. Fes de periodista
   4.3. Una escola autosuficient
5. Informació complementària....21
   5.1. Biografia d'Antoni Gaudí
   5.2. Biografia d'Eusebi Güell
   5.3. Biografia d'Isabel Güell
   5.4. Biografia de Joan Antoni Güell
   5.5. Arbre genealògic de la família Güell
6. Bibliografia....27

1. Presentació

1.1. Introduccció al Palau Güell

El Palau Güell és un edifici construït per l'arquitecte Antoni Gaudí i Cornet entre el 1886 i el 1890, per encàrrec d'Eusebi Güell, un dels empresaris més rics i cultivats en aquella època, qui també va ser el seu mecenes.

La relació entre Antoni Gaudí i Eusebi Güell, que va ser d'admiració mútua, va donar a l'arquitecte l'oportunitat d'iniciar la seva trajectòria professional i de desenvolupar el talent artístic que el va caracteritzar.

Güell va fer un encàrrec molt precís a Gaudí: volia que la nova residència estigués adaptada a la vida domèstica i social d'una família nombrosa (el matrimoni, deu fills i més d'una dotzena de persones de servei) i molt ben considerada per la societat catalana.

El Palau Güell destaca perquè és un dels edificis que, a escala mundial, se situa en l'origen de l'arquitectura *art noveau*. El palau és l'únic edifici de nova planta que Gaudí va poder acabar i el millor conservat, per no haver patit mai modificacions essencials. Per això, no és excessiu afirmar que es tracta de l'edifici més autèntic de Gaudí.

Des del 1945, l'edifici pertany a la Diputació de Barcelona, que n'ha fet possible la restauració, conservació i difusió. L'any 1984 va ser declarat Patrimoni Mundial per la UNESCO en reconeixement al seu valor universal excepcional.

Façana principal
(©Montserrat Baldomà.
Diputació de Barcelona)

1.2. El programa educatiu

L'objectiu del programa educatiu del Palau Güell és donar a conèixer l'arquitectura de l'edifici i, alhora, la manera com vivia la família Güell i el personal que hi treballava durant els anys que el palau va romandre com a residència familiar.

El programa educatiu del Palau Güell, a diferència dels projectes educatius d'altres museus, explica els diferents espais i personatges que hi van viure d'una manera visual i innovadora: el còmic.

El còmic parteix d'històries escenificades que, més enllà del que s'hi explica, resulten una finestra que permet mostrar molt més sobre l'arquitectura, Gaudí i la família Güell del que estrictament es llegeix a les vinyetes.

El programa consta de tres etapes. En primer lloc, amb el còmic, a l'aula es treballa l'edifici i la vida musical i cultural de la família Güell i de la societat barcelonina de finals del segle XIX i començaments del XX.

En segon lloc, mitjançant una visita dinamitzada a l'edifici, s'aprofundeix en els continguts que, prèviament, s'han treballat a l'aula i es reconeixen els espais i les diferents situacions quotidianes que s'hi van viure.

Per últim, la guia proposa de fer unes activitats a l'aula. Entre elles, destaca l'elaboració d'un còmic personalitzat en el qual, a partir d'unes vinyetes on només es mostren els escenaris, l'alumnat presenta la seva història particular. La Direcció del Palau Güell farà una selecció d'aquestes vinyetes, segons criteris artístics, que serà exposada a les golfes del palau.

El programa educatiu del Palau Güell actualment és en fase pilot i per això es farà una avaluació posterior amb el personal docent que hi participi. Totes les aportacions seran benvingudes i valorades per incloure-les en el programa.

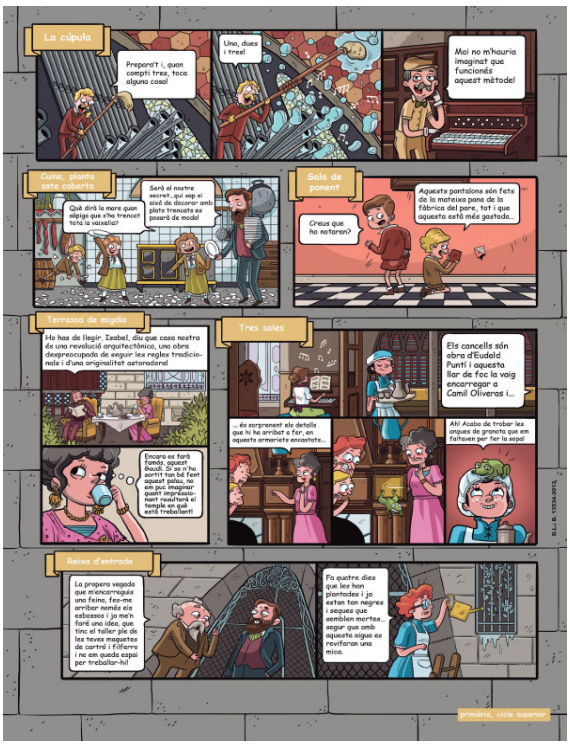

Imatge del còmic

1.3. La guia

Aquesta guia és un recurs educatiu adreçat al professorat. Proporciona el material educatiu per treballar abans i després de la visita. Ha estat elaborada per a un nivell de cicle superior de primària amb l'objectiu d'ampliar el coneixement sobre el Palau Güell a partir d'un tema transversal: les arts aplicades al palau, que es pot interpretar des de diverses disciplines. Cada docent, des de la seva especialitat, podrà seleccionar i adaptar les activitats i els continguts de la guia.

La guia es compon de quatre apartats. El primer està dedicat a explicar els espais del palau per tal que el professorat pugui introduir l'alumnat a l'edifici. A més, a la pàgina web del palau (www.palauguell.cat) es pot trobar un arxiu fotogràfic de suport.

El segon apartat descriu les vinyetes del còmic corresponents al cicle superior de primària. Podrà llegir-se a l'aula per tal de preparar l'alumnat pel que veuran durant la visita dinamitzada.

En el tercer apartat, es fa una sèrie de propostes per tractar, des de diverses vessants, el paper destacat que van tenir les arts aplicades al Palau Güell. Cada activitat té l'extensió d'un full, de manera que es pugui fotocopiar i repartir a l'alumnat.

La guia conté informació complementària, amb la biografia d'Antoni Gaudí i d'alguns dels membres de la família Güell, i d'un arbre genealògic d'aquesta família.

2. Una descripció del Palau Güell

Gaudí va pensar tots els racons del Palau Güell en funció de la seva utilitat. Per això, és necessari conèixer l'edifici a fons per tal de destacar-ne a classe els trets més característics.

2.1. Façana principal

Al capdamunt de la façana del palau, construïda amb pedra calcària procedent de les pedreres que la família Güell posseïa al Garraf, apareix esculpit l'any 1888, any en què es va celebrar la seva inauguració amb motiu de l'Exposició Universal de Barcelona.

Els elements més singulars de la façana i que millor expressen la volguda ruptura de Gaudí amb l'arquitectura del passat són: la dimensió de les portes d'entrada, més grans que les habituals; i la doble obertura de façana en forma d'arc, que recorda la descripció d'una paràbola o d'un arc de catenària (basat en invertir la forma que s'obté en suspendre un tros de cadena pels extrems).

Les portes estan formades per una reixa de ferro forjat cargolat disposada de manera tal que permet veure l'exterior, alhora que protegeix l'interior de mirades externes.

Un altre treball en forja de la façana principal que cal destacar, tant per la seva elaboració com pel seu significat és: una au fènix sobre un casc i un escut, tots dos situats entre els dos arcs i envoltats de motius vegetals (plantes enfiladisses d'hibisc).

A la part fixa del cancell de forja que cobreix l'espai dels arcs es troben dues serps de cos recargolat que, en la part superior de cada porta, es converteixen en les lletres E i G (inicials d'Eusebi Güell, propietari del Palau Güell).

A la façana lateral de llevant, la més pròxima a la Rambla, el pintor modernista Aleix Clapés va pintar-hi un mural al fresc el 1892, actualment desaparegut, l'Hércules buscant les Hespèrides, inspirat en el text de l'*Atlàntida* de Jacint Verdaguer. Eusebi Güell no va dubtar en escollir per al palau el màxim símbol nobiliari al seu abast, las imatge d'Hèrcules, el fundador mític de Barcelona.

L'obra d'aquest pintor també la trobem al saló central. Aquesta col·laboració de Clapés amb Gaudí s'entén no només per l'amistat que els unia sinó perquè també compartien la mateixa concepció artística.

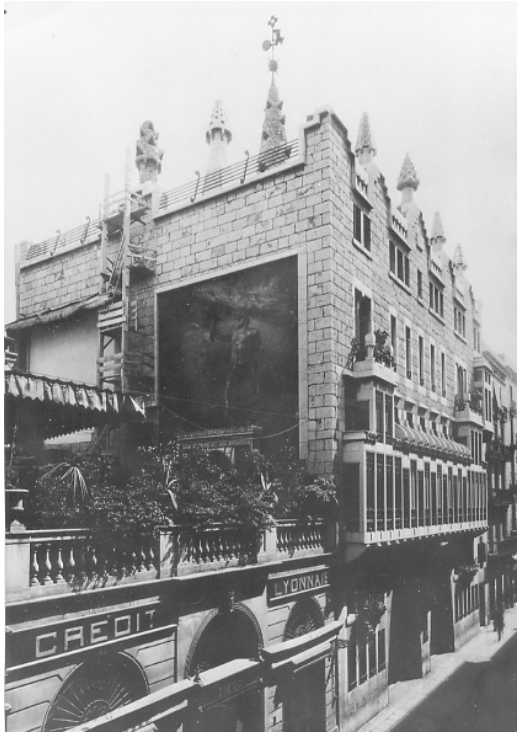

Façana llevant amb fresc d'Aleix Clapés, 1892.
(F.E.Puig Escudillers ©Fons Biblioteca Nacional de España)

2.2. Planta baixa: pas de carruatges

El pas de carruatges va ser concebut com un tram privat del carrer o com un carrer interior del palau. La seva funció era la d'encotxar i desencotxar amb discreció i sense perill.

Tota la planta està pavimentada amb llambordes de fusta de pi melis per minvar el soroll dels cavalls i carruatges.

L'accés dels carruatges es produïa per la gran porta més pròxima a la Rambla.

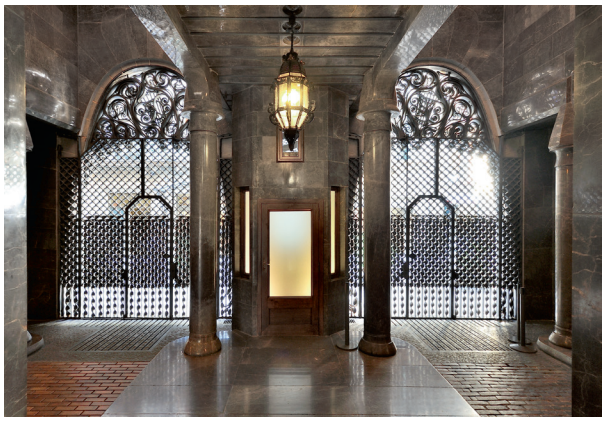

Els dos passos de carruatges.
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

2.3. Planta soterrània: cavallerissa

La planta soterrània del Palau Güell destaca per les voltes de sostre i per les columnes amb capitells fungiformes (amb forma de bolet), tots dos elements de maó d'obra vista.

Principalment, la seva funció és estructural (l'espai és la fonamentació de l'edifici) però també ho és d'higiènica. Gaudí va dissenyar un innovador sistema de ventilació, extraordinàriament efectiu, a través del pati i de les obertures que donen al carrer.

En aquest espai es van ubicar els estables, amb quadres individuals. Els cavalls hi accedien des de la planta baixa a través d'una rampa suau. El personal de servei podia utilitzar també una rampa helicoïdal (amb forma d'hèlix), molt pronunciada, que es troba pràcticament enmig de la planta.

El cotxer i el mosso de quadra disposaven d'una cambra en aquesta planta, on també es guardava la llenya, el carbó i la palla.

A la cavallerissa també hi havia un pou i una cisterna per emmagatzemar l'aigua de pluja.

Cavallerissa
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

2.4 Planta entresòl

Entre els dos carrerons de la planta baixa (pas de carruatges) hi ha una escala de pedra, procedent dels Pirineus.

Al capdamunt d'aquesta escala, al fons, hi ha un replà amb un vitrall inspirat en la senyera. A banda i banda, hi trobem dues portes: la de la dreta dóna accés al despatx del senyor Güell, una estança totalment separada de la resta d'espais del palau; i la de l'esquerra comunica amb el vestíbul de l'habitatge.

Vitrall amb la senyera
(©Montserrat Baldomà.
Diputació de Barcelona)

2.5 Planta noble

Alguns dels espais que es troben en aquesta planta van ser pensats per rebre-hi i acollir-hi les visites, així com per organitzar-hi diversos actes socials, molts d'ells relacionats amb la música i la cultura, altres van ser concebuts per a la vida personal de la família Güell.

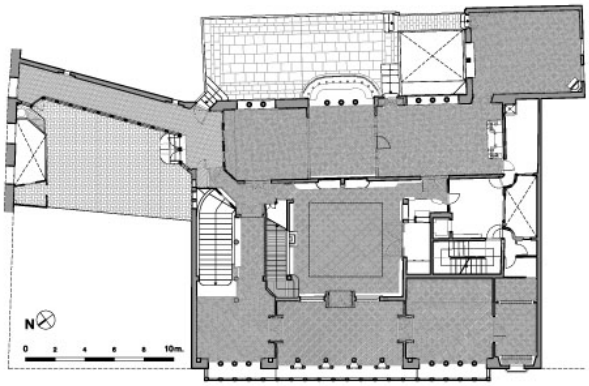

Plànol planta noble
(©Diputació de Barcelona)

2.5.1. Sales d'abans d'accedir al saló central

En pujar l'escala d'honor, es troba el vestíbul superior o avantsala. Tot seguit la sala de pas (o dels passos perduts), amb una triple façana que augmenta la sensació d'amplitud a l'interior. A continuació, la sala de visites, on s'esperaven els convidats abans d'entrar al saló central. En darrer lloc, al fons, es troba la sala tocador per a les dones.

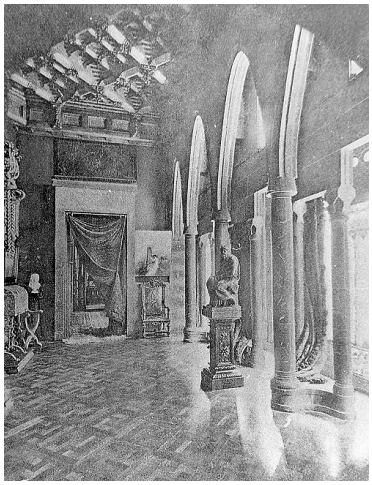

Sala dels passos perduts, 1892-1894
(©Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic.
Arxiu Mas)

Sala dels passos perduts
(©Montserrat Baldomà.
Diputació de Barcelona)

2.5.2. Saló central

Des de la sala de pas s'accedeix al saló central a través d'una porta de fusta molt treballada, que inclou materials com ara conquilla i banya, amb requadres pintats a l'oli pel pintor Aleix Clapés.

Aquest saló està concebut, principalment, com a lloc de celebració d'actes socials i culturals. Pot esdevenir, però, lloc de culte religiós, ja que disposa d'una capella amagada rere unes portes, amb plafons pintats, també, per Aleix Clapés, que fan que el saló, en obrir-les, es converteixi en espai d'oració.

El saló sorprèn per la seva planta, relativament petita (de poc menys de 70 m2), i la gran alçària (17,50 m), que recorre tota la vertical de l'edifici, la qual acaba en una gran cúpula perforada que permet l'entrada de llum natural i que recorda una constel·lació.

Des de les diferents plantes del palau es pot veure i escoltar el que succeeix al saló, que n'esdevé l'eix vertebrador. Això aconsegueix donar protagonisme a la música, que arriba a tots els principals racons de la casa.

Al saló, Gaudí va disposar un petit replà, anomenat *miranda*, on se situaven els músics, en contacte visual directe amb la ubicació de l'orgue, dissenyat especialment per al palau, la qual cosa els permetia seguir l'organista.

Saló central amb instruments musicals
(©Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas)

Cúpula saló central
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

2.5.3. Espais privats

A l'altra banda del saló central, a tocar de la façana interior, es troba la sala de confiança o del piano que, amb la sala contigua, formen la sala d'estar. Només estan separades per un cancell de fusta d'estil àrab. Aquesta segona sala es caracteritza perquè disposa d'una tribuna, equipada amb un sofisticat sistema de persianes abatibles amb un enginyós mecanisme de ferro, i d'un banc de forma ovalada dissenyat per Gaudí.

La sala menjador, tercera sala comunicada amb les dues anteriors, presenta part del mobiliari original. En destaca la llar de foc que presideix l'estança que conté uns petits armaris revestits interiorment amb vidre sobre pa d'or, destinats, probablement, a guardar-hi licors. La llar de foc va ser projectada per l'arquitecte modernista Camil Oliveras, que ja havia treballat per a la família Güell en l'anterior residència: el palau de Fonollar.

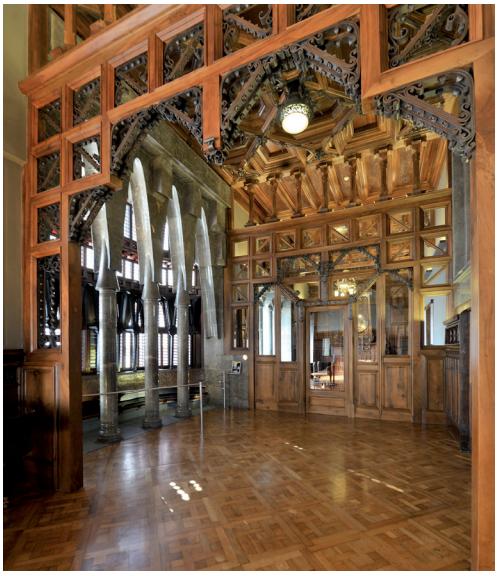

Sala de lectura. Al fons, menjador
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

La terrassa de migdia, amb vocació de jardí, és un altre espai privat que, per tal de donar un mínim d'intimitat, és tancat amb una gelosia reticulada. S'hi pot accedir des de l'avantsala, des del menjador i des de la sala de billar.

Des d'aquest espai exterior es pot apreciar la façana posterior del palau. En destaca la gran tribuna, tancada amb persianes i coronada per un singular umbracle.

Façana pati de migdia
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

2.5.4. Passadís d'accés a la casa de la Rambla

Aquest passadís comunicava el Palau Güell amb la casa que la família Güell tenia a La Rambla (edifici on es troba ubicat actualment el *Centro Galego*). Amb el temps, aquest corredor va esdevenir la sala d'exposicions de les obres dels fills d'Eusebi Güell i Isabel López.

Passadís entre 1888-1889
(©Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas)

2.6. Planta dels dormitoris

Sobre la planta noble del palau es troba la planta destinada a la vida privada de la família Güell. És un conjunt de sales i d'habitacions on es devia desenvolupar la part més quotidiana de la vida familiar.

La sala de gineceu és una sala d'estar privada, que dóna accés als dormitoris, per la qual cosa es pot dir que fa la funció de vestíbul de la planta.

En direcció a la façana posterior miren: un dormitori, suposadament de les filles, el dormitori d'Isabel López i el d'Eusebi Güell, separats entre ells per dues portes.

En el dormitori d'Isabel López els capitells i els arcs estan embolcallats amb garlandes de capritxoses formes vegetals de ferro forjat i aplicacions de pa d'or, col·locades amb posterioritat a la inauguració del palau.

Annexades a les habitacions de la senyora López i del senyor Güell, hi ha dues petites llotges, des de les quals podien seguir els oficis religiosos, que se celebraven al saló central, sense moure's de les seves estances.

Cap a la façana del carrer es troben: la sala d'estudi, el dormitori dels fills (sala de ponent) i el dormitori de la primogènita Isabel Güell. Algunes de les parets d'aquestes sales estaven folrades de teixit de pana provinent de la fàbrica tèxtil Colònia Güell, propietat de la família.

En aquesta planta, a l'ala oest, es troba la sala de bany, els lavabos i una darrera habitació que mira a la terrassa interior.

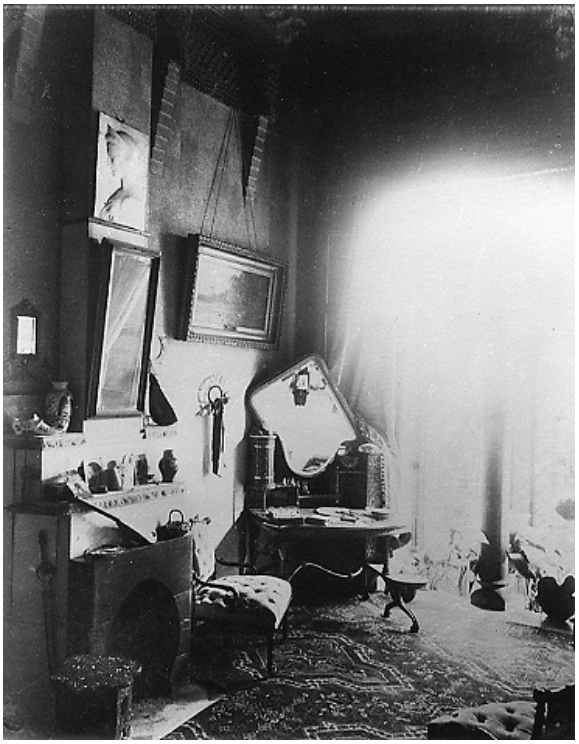

Estudi-dormitori d'Isabel Güell, a l'actualitat (©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona) i el 1894 aprox. (©Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas)

2.7. Planta sota coberta

En aquest pis s'ubicaven les funcions i les estances del servei, cosa que alguns crítics de l'època van descriure com a mostra d'imaginació, possiblement per no ser l'habitual.

El servei, integrat per més d'una dotzena de persones, disposava d'11 dormitoris, d'espais per rentar i planxar la roba, d'una cuina (comunicada amb el menjador, situat més avall, per un muntaplats). Els envans que configuraven els espais originals de la planta no han arribat als nostres dies i només se'n coneix la distribució mitjançant plànols antics.

El servei tenia accés a aquesta planta, directament des del carrer, mitjançant una escala de servei.

Planta sota coberta
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

2.8. Terrat

Del terrat, al qual només accedia el servei, sobresurten 20 xemeneies (fumerals de les llars de foc i conductes de ventilació), amb els capellets transformats en elements escultòrics.

Gaudí va utilitzar la tècnica del *trencadís* en la decoració de la major part d'aquestes xemeneies (algunes de les quals van ser restaurades el 1992) i la resta són d'obra vista.

Al mig del terrat es pot veure l'agulla cònica, que corona el palau. Emergeix 16 metres per damunt del terrat amb tres parts diferenciades: la cúpula, la llanterna (revestida amb pedra vitrificada procedent dels forns de calç) i el penell-parallamps, en el qual es troba la rosa dels vents, un ratpenat (associat a l'escut de Barcelona, símbol de catalanitat), una pandereta de ferro i una creu grega.

Terrat
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

3. El còmic

3.1. Presentació

La guia del professorat de cicle superior de primària posa l'èmfasi en les arts aplicades. Les arts aplicades són aquelles manifestacions que l'artista utilitza per expressar conceptes, sentiments o pensaments a través de recursos plàstics com: la pintura, l'escultura o l'arquitectura, etc.

Les arts decoratives i el disseny a Catalunya van experimentar una profunda transformació i revifada arran del procés d'industrialització del segle XIX. Durant aquest segle, l'artesania va ser progressivament remplaçada per la producció fabril, peces en major nombre acabades més ràpidament i en menor cost.

Al mateix temps, teòrics europeus com l'escriptor John Ruskin i l'artesà William Morris van criticar ferotgement l'objecte industrial basat en la còpia indiscriminada de l'artesà i en l'eclecticisme. Per a Morris i el moviment *arts and crafts* (tal com s'anomena el Modernisme a Anglaterra, als EUA i a Austràlia), l'alternativa era el retorn del model artesanal que dignifiqués tant l'artesà com l'element.

A Catalunya, figures com Francesc Vidal o Alexandre de Riquer, precisament ambdós havien treballat per Eusebi Güell, van adaptar el discurs d'*arts and crafts* i van cimentar el protagonisme que les arts decoratives jugarien durant l'etapa modernista.

L'arquitectura i les arts aplicades són enteses com un tot que defineix l'estètica i la identitat de l'edifici, esborrada la jerarquia entre arquitecte i artesà a través d'una estreta col·laboració. Tots comparteixen el concepte d'obra d'art total, la integració de totes les arts en el marc global del projecte.

L'ús de les arts aplicades és una constat en l'art de Gaudí i, per això, l'arquitecte va comptar amb l'aportació professional de bons ajudants i d'excel·lents industrials i operaris dels diferents oficis, dels quals va saber extreure el màxim del seu entusiasme i de les seves capacitats.

El palau se'n poden trobar: les xemeneies amb *trencadís*, el mobiliari, els vitralls, els enteixinats, el forjat, etc.

A cada vinyeta del còmic s'escenifica un episodi de la vida quotidiana dels habitants del palau que fa referència a un tipus d'art aplicada.

En aquest apartat trobareu una explicació de cada vinyeta del còmic perquè pugueu aprofundir-hi, quan en feu la lectura a l'aula, i una sèrie de fotografies com a suport per preparar millor la visita. Si feu una lectura de tot el còmic, trobareu la descripció de les vinyetes al cicle corresponent.

La cúpula

Prepara't i, quan compti tres, toca alguna cosa!

Una, dues i tres!

Mai no m'hauria imaginat que funcionés aquest mètode!

Cuina, planta sota coberta

Què dirà la mare quan sàpiga que s'ha trencat tota la vaixella?

Serà el nostre secret...qui sap si això de decorar amb plats trencats es posarà de moda!

Sala de ponent

Creus que ho notaran?

Aquests pantalons són fets de la mateixa pana de la fàbrica del pare, tot i que aquesta està més gastada...

Terrassa de migdia

Ho has de llegir, Isabel, diu que casa nostra és una revolució arquitectònica, una obra despreocupada de seguir les regles tradicionals i d'una originalitat astoradora!

Encara es farà famós, aquest Gaudí. Si se n'ha sortit tan bé fent aquest palau, no em puc imaginar quant impressionant resultarà el temple en què està treballant!

Tres sales

Els cancells són obra d'Eudald Puntí i aquesta llar de foc la vaig encarregar a Camil Oliveras i...

... és sorprenent els detalls que hi ha arribat a fer, en aquests armariets encastats...

Ah! Acabo de trobar les anques de granota que em faltaven per fer la sopa!

Reixa d'entrada

La propera vegada que m'encarreguis una feina, fes-me arribar només els esbossos i ja me'n faré una idea, que tinc el taller ple de les teves maquetes de cartró i filferro i no em queda espai per treballar-hi!

Fa quatre dies que les han plantades i ja estan tan negres i seques que semblen mortes... segur que amb aquesta aigua es revifaran una mica.

D.L.: B. 13534-2013

primària, cicle superior

3.2. Descripció del contingut de cada vinyeta

3.2.1. Reixa d'entrada: les maquetes de Gaudí

A la vinyeta de l'esquerra Joan Oñós, notable forjador i Antoni Gaudí es troben davant l'entrada principal del Palau Güell. Oñós es queixa a Gaudí que té tot el taller ple de les seves maquetes de cartró i filferro. A la vinyeta de la dreta, una minyona està regant els hibisc de ferro forjat de la reixa de la finestra que es troba entre les portes d'entrada al palau. Aquesta confusió es dóna perquè, malgrat portar ulleres amb molta graduació, té problemes greus de visió. Així com, els fets que els hibiscs que va dissenyar Oñós estan tant ben elaborats que gairebé semblen reals.

Un dels dos arcs d'entrada (©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

Oñós va ser un dels molts col·laboradors que van participar en la construcció del palau. Gaudí es va envoltar dels millors especialistes del moment a qui va exigir un alt grau de perfeccionisme. Els espectaculars treballs de serralleria i ferro forjat de la façana van ser elaborats per Joan Oñós i altres forjadors com els germans Badia Miarnau i Salvador Gabarró Torrents.

Gaudí treballava amb maquetes fetes de filferro, de cera o de cartró. A més de tenir coneixements de forjador i fonedor, que va aprendre del seu pare i dels seus avis que eren calderers, també va instruir-se en la tècnica de la forja a la caldereria Sardà i la ferreria Antonio Ciré, a Reus.

Maqueta feta per Antoni Gaudí de l'església de la Colònia Güell (autor desconegut)

La fotografia que es conserva de la maqueta de l'església de la Colònia Güell a Santa Coloma de Cervelló, de la manera de treballar de Gaudí. En el cas de l'església va construir una maqueta funicular (que funciona mitjançant cordes compostes de cordills i petits sacs de lona que contenien perdigons). De manera que, segons el pes que hi posava, els arcs tenien una corva més o menys pronunciada.

3.2.2. Espai de les tres sales: l'armari amb sorpresa

A la part de la planta noble que dóna al pati interior es troben tres espais comunicats entre si, separats per cancells de fusta (obra del mestre fuster Eudald Puntí): la sala de confiança o del piano, la sala de la tribuna i el menjador.

Les dues filles, Isabel i Maria Lluïsa, van ser qui van aprofitar més les relacions culturals dels seus pares. Per ambdues, l'existència de l'orgue d'Amezua i la freqüent presència al palau del seu mestre, Melcior Rodríguez de Alcántara, o la més esporàdica de compositors d'organistes i d'orgueners de prestigi, va ser decisiva. Isabel Güell va estudiar i compondre música amb un encert notable.

Les dues filles, Isabel i Maria Lluïsa, van ser qui van aprofitar més les relacions culturals dels seus pares. Per ambdues, l'existència de l'orgue d'Amezua i la freqüent presència al palau del seu mestre, Melcior Rodríguez de Alcántara, o la més esporàdica de compositors d'organistes i d'orgueners de prestigi, va ser decisiva. Isabel Güell va estudiar i compondre música amb un encert notable.

En les vinyetes, una minyona busca, dins dels armariets encastats de la llar de foc, una granota per cuinar-la. Aquest animal vol representar el món natural en què es va inspirar Camil Oliveras, una característica que seria pròpia del Modernisme, amb la particularitat que ho feia dècades després, i que es troba reflectit a la llar de foc i a la taula del menjador, on s'aprecien animals domèstics (gats amb picarol), salvatges (caps de lleó) o bé fantàstics (dracs).

Menjador
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

3.2.3. Terrassa de migdia: la revista

A la vinyeta es veuen Eusebi Güell i Isabel López prenent el te a la terra de migdia. Llegeixen un reportatge del Palau Güell al diari *La Ilustración Hispano-Americana.* Isabel López pronostica un futur impressionant per a en Gaudí.

La Ilustración Hispano-Americana va ser una de les primeres revistes il·lustrades en castellà publicades a Barcelona. Revista setmanal dedicada a la literatura, a les arts, a les ciències i als viatges, que va dedicar a alguns dels seus números a aspectes arquitectònics i decoratius del Palau Güell i il·lustrats amb gravats.

A la revista es fan grans elogis sobre la "revolució arquitectònica" de Gaudí quan a la construcció del Palau Güell. Destacant la seva imaginació, originalitat i excentricitat arquitectònica.

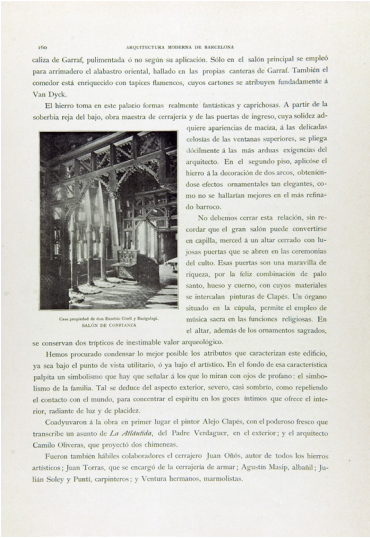

150 ARQUITECTURA MODERNA DE BARCELONA

caliza de Garraf, pulimentada ó no según su aplicación. Sólo en el salón principal se empleó para arrimadero el alabastro oriental, hallado en las propias canteras de Garraf. También el comedor está enriquecido con tapices flamencos, cuyos cartones se atribuyen fundadamente á Van Dyck.

El hierro toma en este palacio formas realmente fantásticas y caprichosas. A partir de la soberbia reja del bajo, obra maestra de cerrajería y de las puertas de ingreso, cuya solidez adquiere apariencias de maciza, á las delicadas celosías de las ventanas superiores, se pliega dócilmente á las más arduas exigencias del arquitecto. En el segundo piso, aplicóse el hierro á la decoración de dos arcos, obteniéndose efectos ornamentales tan elegantes, como no se hallarían mejores en el más refinado barroco.

Casa propiedad de los Excmos. Conf. y Bonigalpi.
SALÓN DE CONFIANZA

No debemos cerrar esta relación, sin recordar que el gran salón puede convertirse en capilla, merced á un altar cerrado con lujosas puertas que se abren en las ceremonias del culto. Esas puertas son una maravilla de riqueza, por la feliz combinación de palo santo, hueso y cuerno, con cuyos materiales se intercalan pinturas de Clapés. Un órgano situado en la cúpula, permite el empleo de música sacra en las funciones religiosas. En el altar, además de los ornamentos sagrados, se conservan dos tríptico de inestimable valor arqueológico.

Hemos procurado condensar lo mejor posible los atributos que caracterizan este edificio, ya sea bajo el punto de vista utilitario, ó ya bajo el artístico. En el fondo de esa característica palpita un simbolismo que hay que señalar á los que lo miran con ojos de profano: el simbolismo de la familia. Tal se deduce del aspecto exterior, severo, casi sombrío, como repeliendo el contacto con el mundo, para concentrar el espíritu en los goces íntimos que ofrece el interior, radiante de luz y de placidez.

Coadyuvaron á la obra en primer lugar el pintor Alejo Clapés, con el poderoso fresco que transcribe un asunto de *La Ilíadeida*, del Padre Verdaguer, en el exterior; y el arquitecto Camilo Oliveras, que proyectó dos chimeneas.

Fueron también hábiles colaboradores el cerrajero Juan Ollós, autor de todos los hierros artísticos; Juan Torras, que se encargó de la cerrajería de armar; Agustín Masip, albañil; Julián Soley y Punti, carpinteros; y Ventura hermanos, marmolistas.

Revista *La Ilustración Hispano-Americana*

3.2.4. Sala de ponent: parets de pana

Algunes de les habitacions del Palau Güell havien estat recobertes amb teixit de pana procedent de la fàbrica familiar.

El Vapor Vell va ser la primera fàbrica tèxtil moderna. Va ser fundada el 1840 pel pare d'Eusebi Güell. La crisi del sector cotoner de 1889, els acomiadaments associats i l'atemptat contra el director de la fàbrica, van obligar a traslladar l'activitat tèxtil a Santa Coloma de Cervelló on es va fundar la Colònia Güell que va entrar en servei el 1901.

Els protagonistes de la vinyeta, Claudi i Santiago Güell, tenien 9 i 5 anys respectivament quan la família es va traslladar al Palau Güell.

Sala de ponent
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

3.2.5. Cuina, planta sota coberta: trencadís de vaixella

Gaudí va ser un precursor del reciclatge tal com s'observa en el *trencadís* del terrat. Per fer el revestiment de les xemeneies va apilar un bon nombre de ceràmiques trencades, d'origen i cronologia diversos.

La major part d'aquests materials procedien de la fàbrica Pujol i Bausis d'Esplugues de Llobregat. En aquesta factoria s'havien de produir els materials ceràmics que havien de tenir un paper decoratiu tan determinant en el Modernisme.

En el *trencadís* els trossos no estan col·locats de manera aleatòria, al Palau Güell tots els revestiments d'aquesta mena mostren un ordre compositiu que evidencia la presència continua de l'arquitecte en el moment de l'execució.

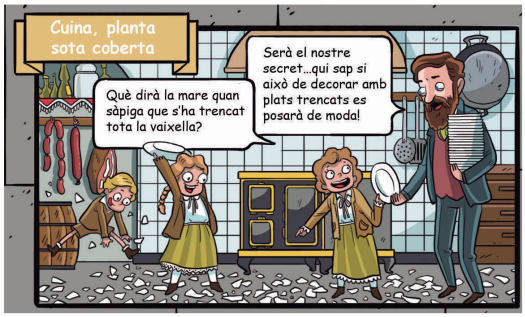

El terrat
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

3.2.6. La cúpula: bombolles musicals

L'escenari de les tres vinyetes fa referència a l'orgue del palau. Entre els anys 1892 i 1895, el saló central van ser molt freqüents els concerts protagonitzats per l'orgue dissenyat per l'orguener Aquilino Amezua amb col·laboració molt estreta amb Gaudí.

Per aconseguir la profunditat desitjada, la ventilació i els tubs de l'orgue es van disposar 15 metres més amunt sota la cúpula tot constituint unes mecàniques d'orgue més llargue del món en aquell moment.

A les primeres dues vinyetes s'observa un orgue del personal de manteniment que està netejant amb aigua i sabó els tubs de l'orgue mentre sonen. A la tercera vinyeta des de la consola del saló central, un home del personal del servei es queda consternat en veure com des dels tubs de l'orgue neixen bombolles, bombolles musicals.

La cúpula
(©Montserrat Baldomà. Diputació de Barcelona)

4. Proposta d'activitats per treballar a l'aula

Les activitats següents permetran aprofundir en el coneixement del Palau Güell d'una manera original i distesa.

4.1. Dissenya la teva botiga

Antoni Gaudí acostumava a treballar els seus projectes amb maquetes de materials diversos per valorar-ne l'aspecte i la viabilitat, però també per facilitar un model als seus col·laboradors, artesans especialitzats en diferents oficis com la forja, l'emplomat de vidre o l'ebenisteria.

Us proposem un nou repte: dissenyar l'interior de la vostra pròpia botiga a l'estil modernista.

1. Penseu quina botiga muntaríeu (què s'hi vendria).
2. Feu una descripció de la decoració interior (materials utilitzats, formes i colors, disposició dels elements…).
3. Modeleu tots aquests elements utilitzant diferents materials (plastilina, filferro, cartró…).
4. Feu un llistat dels diferents professionals o oficis que intervindrien en l'elaboració de cada element.
5. Feu fotos de les diferents maquetes i pengeu-les al bloc de l'escola o bé feu-ne una exposició perquè les puguin veure companys i familiars.

4.2. Fes de periodista

A l'època en què la família Güell va viure al palau, a finals del segle XIX i principis del XX, es publicava a Barcelona una revista, *La ilustración Hispano-Americana*, que parlava de les tendències de l'època pel que fa al disseny i a la decoració d'interior.

Com seria un article d'una revista com aquesta en l'actualitat?

1. Feu una petita recerca per la xarxa, per les revistes que tinguis per casa o quiosc, per trobar exemples d'articles de disseny d'interiors.
2. Fixeu-vos en l'estil d'escriptura que utilitzen: expressions, paraules tècniques…
3. Inventeu-vos el nom de la vostra revista de disseny i tendències.
4. Feu una relació de diferents espais del vostre centre dels quals podeu fer-ne la crítica.
5. Repartiu-vos els espais per grups.
6. Escriviu un article per a la vostra revista explicant, com si fóssiu crítics professionals, l'aspecte de l'espai adjudicat. No oblideu d'adjuntar-hi fotos.
7. Feu un recull de tots els articles i maqueteu-los per fer-ne una revista virtual enllaçada al bloc de l'escola.

4.3. Una escola autosuficient

Eusebi Güell, el propietari del Palau Güell, era un home de negocis important amb molts diners, i tot i que no va escatimar-ne en la construcció del palau, va procurar que tots els materials possibles provinguessin de les seves pròpies empreses (la fàbrica de ciment Asland, pedrera del Garraf, teixits de la Colònia Güell…).

Si us plantegéssiu construir una nova escola, amb quins professionals i materials podríeu comptar, considerant els oficis i negocis que conegueu?

1. Comenceu fent dues relacions:

    a. Els oficis, negocis i hobbies de la família que conegueu.
    b. Les necessitats que heu de cobrir per construir i posar en marxa una escola nova (des d'arquitectes i constructors fins al personal que hi treballaria un cop enllestit l'edifici).

2. Amb els oficis i hobbies que heu llistat, analitzeu si heu pensat en tots els necessaris.

5. Informació complementària

5.1. Biografia d'Antoni Gaudí

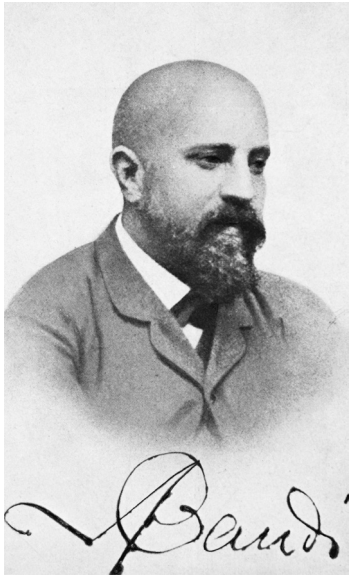

Antoni Gaudí
(©Museu Comarcal Salvador Vilaseva de Reus)

Antoni Gaudí i Cornet (terres del Baix Camp, Tarragona, 1852 - Barcelona, 1926) provenia d'una família de calderers. Va passar la seva infància a Tarragona i posteriorment es va traslladar a Barcelona per estudiar arquitectura. Va compaginar l'estudi amb la realització de treballs de col·laboració amb altres arquitectes, molt sovint feines de delineant.

L'any 1878 va realitzar una vitrina de ferro i vidre per a la guanteria Comella del carrer d'Avinyó de Barcelona (botiga actualment desapareguda). Aquesta vitrina va ser exhibida a l'Exposició Universal de París (1878). Quan Eusebi Güell va visitar l'exposició li va cridar l'atenció la bella vitrina de Comella. De tornada a Barcelona, l'industrial va anar a la botiga del carrer d'Avinyó a preguntar-ne per l'autor i, ben aviat, Güell i Gaudí es van conèixer. S'iniciava una relació professional que duraria quaranta anys.

Fruit d'aquesta relació, Gaudí va poder fer:

- els mobles per a la capilla-panteón del Palacio de Sobrellano a Comillas,
- el Park Güell,
- la Cripta de la Colònia Güell (i el mobiliari),
- els Cellers Güell,
- el Palau Güell (i el mobiliari),
- els Pavellons de la Finca Güell.

La bellesa i l'originalitat de les seves obres es basa en: una imaginació desbordant; una recerca incansable de perfecció, amb una gran dedicació; una sensibilitat pels detalls i una gran passió per la feina.

Al caràcter artesanal de les seves creacions i a la seva admiració per la natura (en la qual va trobar una font d'inspiració inesgotable que projectà en les seves construccions) s'afegeix la simplicitat de les seves formes i la gran qualitat dels materials que va utilitzar, així com una innovadora concepció de l'espai.

Gaudí, amb el seu estil personal, va crear obres úniques dotades d'un simbolisme i una espiritualitat molt marcats.

En l'obra de Gaudí, a grans trets, es poden diferenciar dues etapes. En un primer període, durant el qual es va inspirar en l'art oriental i en el corrent neogòtic, té com a obres principals: el Palau Güell, els Pavellons de la Finca Güell, que ja hem esmentat com a obres fruit de la relació entre Gaudí i Güell, però també pertanyen a aquesta primera etapa:

- la Casa Vicens,
- el Col·legi de les Teresianes a Barcelona.

I, fora de Catalunya:

- el *Capricho de Comillas* (Cantàbria),
- el *Palacio Episcopal de Astorga* (Lleó),
- la *Casa de los Botines* —també anomenada casa Fernández y Andrés (Lleó).

La segona etapa, de maduresa, coincideix amb l'eclosió a Catalunya del Modernisme, i representa la superació definitiva de qualsevol referència als estils historicistes i la consecució d'una plàstica i unes formes estructurals pròpies, és a dir, allò que més tard es coneixerà com a estètica gaudiniana.

Són d'aquesta època:

- la Cripta de la Colònia Güell,
- la Torre Bellesguard,
- el Park Güell,
- la Casa Batlló,
- la restauració de la Catedral de Mallorca,
- la Casa Milà,
- la Sagrada Família (última obra iniciada per l'arquitecte i en la qual es va concentrar en exclusiva a partir del 1918).

Gaudí va morir l'any 1926 a conseqüència d'un fort cop que li va donar un tramvia mentre creuava distret un carrer de Barcelona.

5.2. Biografia d'Eusebi Güell

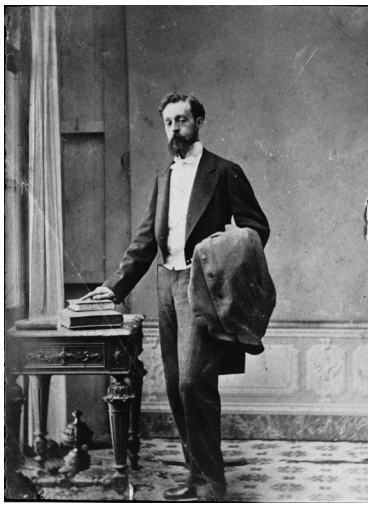

Eusebi Güell. 1870
(©Güell de Sentmenat)

Eusebi Güell i Bacigalupi (Barcelona, 1846 - 1918) va ser polític, empresari i mecenes de les lletres i de les arts. Va rebre una sòlida formació en dret, economia i ciències a Barcelona, França i Anglaterra. Ben aviat, el seu pare el va associar a la direcció de les empreses. L'any 1871 es va casar amb Isabel López i Bru, filla dels marquesos de Comillas, amb qui va tenir deu fills.

A més de continuar els negocis i les indústries que va heretar del seu pare, va fundar una fàbrica de panes a Santa Coloma de Cervelló: la Colònia Güell, model d'organització obrera del seu temps.

Per la seva vinculació amb els Comillas, Eusebi Güell va tenir càrrecs en el consell del *Banco Hispano-Colonial*, la *Compañía de Tabacos de Filipinas,* la *Compañía de los Caminos de Hierro del Norte de España,* el *Crédito Mercantil*, la *Compañía Transatlántica* i el *Banco Vitalicio de España*. Va fundar la companyia de ciment Asland (*Compañía General de Asfaltos y Portland Asland*) , amb plantes a la Pobla de Lillet i a Montcada i Reixac.

No és pas casualitat, doncs, que un home de tanta envergadura social i econòmica fos convidat a accedir a la política. Va ser regidor i diputat provincial, va participar molt activament en la política catalana.

Va ser el president del Centre Català, fundat per Valentí Almirall. Quan el Centre Català es va escindir, va formar part de la Lliga Regionalista. El 1900 va presidir els Jocs Florals de Barcelona i va ser un dels fundadors de la publicació periòdica *La Renaixensa*.

Com el seu pare, va invertir en agricultura, al Garraf i a la serra de Prados, dedicant-se principalment a la vinya. L'aspecte que el va diferenciar més del seu progenitor va ser el mecenatge.

Eusebi Güell va morir el 1918, a la casa del Park Güell, projecte fallit, on només es van construir dues cases, a una de les quals es va traslladar a viure el 1910.

5.3. Biografia d'Isabel Güell

Isabel Güell i López (1872-1956) va ser la filla gran del matrimoni Eusebi Güell i Isabel López. Juntament amb la seva germana Maria Lluïsa, va ser una de les filles que va treure més profit de les relacions culturals de la família. Isabel va començar a viure al Palau Güell quan ja havia fet els setze anys i hi va gaudir d'un dormitori-estudi propi, moblat per Gaudí amb un tocador molt original. Va estudiar i compondre música amb notable encert. També va ser com una segona mare dels germans petits fins el 1901, quan va abandonar la residència familiar en casar-se amb Carles de Sentmenat, marquès de Castelldosrius.

Isabel Güell
(©Bertran de Caralt)

5.4. Biografia de Joan Antoni Güell

Joan Antoni Güell i López (1874-1958), va ser el primer baró i hereu del matrimoni Eusebi Güell i Isabel López. Quan es va traslladar al Palau Güell era un adolescent. Va completar els estudis de Dret a Cambridge i, en tornar a Barcelona, va esdevenir polític (va ser alcalde de Barcelona entre el 1930 i el 1931), empresari i un important col·leccionista d'art. Aquesta afició va néixer precisament al palau, on va ordenar i exposar les col·leccions de ceràmiques, vidres, ferros vells, vestits antics, gravats, que compartia amb els germans.

Joan Antoni Güell
(©Arxiu Fotogràfic de Catalunya)

5.5. L’arbre genealògic de la família Güell

Eusebi Güell Bacigalupi (1846-1918) — **Lluïsa Isabel López Bru (1851-1924)**

Isabel Güell López (1872-1956)

M. Lluïsa Güell López (1873-1933)

Joan Antoni Güell López (1874-1958)

Cristina Güell López (1876-1957)

Eusebi Güell López (1877-1955)

Claudi Güell López (1879-1918)

Santiago Güell López (1883-1954)

Francesca Güell López (1885-1976)

Josefina Güell López (1887-????)

Mercè Güell López (1889-1954)

6. Bibliografia

- GONZÁLEZ, Antoni; LACUESTA, Raquel; BALDOMÀ, Montserrat (fotografia). *Palau Güell - Gaudí. Itinerari de visita*. Barcelona. Diputació de Barcelona. 2013.

- GONZÁLEZ, Antoni, LACUESTA, Raquel; BALDOMÀ, Montserrat (fotografia). *El Palau Güell. Una obra mestra d'Antoni Gaudí*. Barcelona. Diputació de Barcelona. 2013.

- VALLÈS, Tina. BAYÉS, Pilarín (Il·lustració). *Petita història del Palau Güell*. Barcelona. Editorial Mediterrània. 2011.

Annex

Activitats per treballar a l'aula
Material fotocopiable

Dissenya la teva botiga

Antoni Gaudí acostumava a treballar els seus projectes amb maquetes de materials diversos per valorar-ne l'aspecte i la viabilitat, però també per facilitar un model als seus col·laboradors, artesans especialitzats en diferents oficis com la forja, l'emplomat de vidre o l'ebenisteria.

Us proposem un nou repte: dissenyar l'interior de la vostra pròpia botiga a l'estil modernista.

1. Penseu quina botiga muntaríeu (què s'hi vendria).
2. Feu una descripció de la decoració interior (materials utilitzats, formes i colors, disposició dels elements…).
3. Modeleu tots aquests elements utilitzant diferents materials (plastilina, filferro, cartró…).
4. Feu un llistat dels diferents professionals o oficis que intervindrien en l'elaboració de cada element.
5. Feu fotos de les diferents maquetes i pengeu-les al bloc de l'escola o bé feu-ne una exposició perquè les puguin veure companys i familiars.

Fes de periodista

A l'època en què la família Güell va viure al palau, a finals del segle XIX i principis del XX, es publicava a Barcelona una revista, *La ilustración Hispano-Americana*, que parlava de les tendències de l'època pel que fa al disseny i a la decoració d'interior.

Com seria un article d'una revista com aquesta en l'actualitat?

1. Feu una petita recerca per la xarxa, per les revistes que tinguis per casa o al quiosc, per trobar exemples d'articles de disseny d'interiors.
2. Fixeu-vos en l'estil d'escriptura que utilitzen: expressions, paraules tècniques…
3. Inventeu-vos el nom de la vostra revista de disseny i tendències.
4. Feu una relació de diferents espais del vostre centre dels quals podeu fer-ne la crítica.
5. Repartiu-vos els espais per grups.
6. Escriviu un article per a la vostra revista explicant, com si fóssiu crítics professionals, l'aspecte de l'espai adjudicat. No oblideu d'adjuntar-hi fotos.
7. Feu un recull de tots els articles i maqueteu-los per fer-ne una revista virtual enllaçada al bloc de l'escola.

Una escola autosuficient

Eusebi Güell, el propietari del Palau Güell, era un home de negocis important amb molts diners, i tot i que no va escatimar-ne en la construcció del palau, va procurar que tots els materials possibles provinguessin de les seves pròpies empreses (la fàbrica de ciment Asland, pedrera del Garraf, teixits de la Colònia Güell…).

Si us plantegéssiu construir una nova escola, amb quins professionals i materials podríeu comptar, considerant els oficis i negocis que conegueu?

1. Comenceu fent dues relacions:

    a. Els oficis, negocis i hobbies de la família que conegueu.
    b. Les necessitats que heu de cobrir per construir i posar en marxa una escola nova (des d'arquitectes i constructors fins al personal que hi treballaria un cop enllestit l'edifici).

2. Amb els oficis i hobbies que heu llistat, analitzeu si heu pensat en tots els necessaris.

PALAU
GÜELL
ANTONI GAUDÍ

Diputació
Barcelona